

PARTYCYPATOR TORUŃSKI

Spółeczna koncepcja zagospodarowania lasku miejskiego na skarpie wiślanej w pobliżu osiedli Rubinkowo i Na Skarpie w Toruniu.

Niniejsza koncepcja została opracowana przez mieszkańców Torunia w ramach prowadzonego przez Pracownię Zrównoważonego Rozwoju projektu Partycypator Toruński, realizowanego w partnerstwie z Urzędem Miasta Torunia, a finansowanego ze środków Fundacji im. Stefana Batorego. Koncepcja powstała w wyniku wielomiesięcznej pracy warsztatowej i koncepcyjnej, z czynnym uczestnictwem mieszkańców, w oparciu o raport z badań, jakie Pracownia Zrównoważonego Rozwoju przeprowadziła na terenie lasu i wśród mieszkańców osiedli Rubinkowo oraz Na Skarpie w okresie od lipca do września 2010 roku.

Spółeczna koncepcja zagospodarowania lasu miejskiego stanowi wytyczną dla przyszłych projektów zagospodarowania lasu i winna być podstawą opracowania programu funkcjonalno-użytkowego dla tego obszaru.

W koncepcji używa się w stosunku do omawianego terenu określenia „park”, ponieważ – choć obecnie teren ten jest lasem komunalnym – w wyniku zrealizowania tej koncepcji nabierze cech parku.

Na część opisową niniejszej koncepcji składa się:

1. specyfikacja zidentyfikowanych potrzeb dominujących grup użytkowników parku oraz specyfikacja oczekiwanych sposobów korzystania z parku, z podziałem na kategorie użytkowników i z uwzględnieniem zmian w poszczególnych porach roku;
2. specyfikację funkcji i sposobów wykorzystania, które uznano za wykluczone, ze względu na istotną kolizję z innymi funkcjami parku;
3. ogólne wskazanie co do zagospodarowania przestrzeni parku i sugerowane generalne zasady organizujące przestrzeń parku i dystrybucję funkcji na jego terenie;
4. szczegółowe wskazania planistyczne i przykładowe rozwiązania dla niektórych części parku.

Integralną częścią koncepcji jest **mapa poglądowa**, pokazująca rozmieszczenie przestrzenne opisanych funkcji i sugerowanych urządzeń.

1. Specyfikacja potrzeb dominujących grup użytkowników

Przedstawiona poniżej tabela zawiera listę zidentyfikowanych potrzeb poszczególnych grup użytkowników parku. Specyfikacja powstała podczas dwóch warsztatów w listopadzie 2010 r. Sformułowano wówczas typologię grup beneficjentów, wytypowano potrzeby poszczególnych grup i uporządkowano je w układzie pór roku.

W tabeli wpisano przede wszystkim **potrzeby i motywacje** (ujawnione w badaniach albo znane uczestnikom warsztatów), a także **zachowania i sposoby spędzania czasu** ujawnione w analizie behawioralnej lub znane uczestnikom.

W nawiasach kwadratowych dodano litery oznaczające pory roku danej aktywności: [Wiosna, Lato, Jesień, Zima].

Grupa beneficjentów		Zidentyfikowane potrzeby i zachowania
Młodzież	12 – 16 lat	Gry rekreacyjne [W, L], spotkania „bez dozoru” – testowanie samodzielności [L], jazda na rowerach [W, L, J], wędkowanie [L], obserwowanie innych użytkowników lasu [W, L, J, Z], spacer z psami [W, L, J, Z], sanki, narty, [Z], latawce [J]. URZĄDZENIA: toalety z dostępnością dla niepełnosprawnych!, kosze na śmieci
	17 – 25 lat	Gry rekreacyjne [W, L, J, Z], sport [L, Z], jazda na rowerach – różne dyscypliny i style [W, L, J], grill-piknik-ognisko-gitara-śpiew [L], RANDKI [W, L], gry terenowe-podchody-RPG [W, L, J, Z], wyciszenie-samotność-przyroda [W, L, J, Z], spacer z psami [W, L, J, Z], kino samochodowe lub piknikowe na placu cyrkowym. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, ławki, infrastruktura do gier rekreacyjnych i sportowych, place zabaw dla dorosłych, tor rowerowy, trasy rowerowe
Rodziny z dziećmi		Spacer z wózkami, spacer z dziećmi chodzącymi i biegającymi, możliwość wypoczynku dorosłych w przestrzeni ułatwiającej dozór dzieci, ułatwienia dla rodziców najmniejszych dzieci [W, L, J, Z], spacer z psami [W, L, J, Z], saneczki, narty łyżwy[Z], latawce [J]. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, ławki, miejsce do przewijania najmniejszych dzieci, place zabaw dla dzieci i dorosłych, tor saneczkowy
Grupy szkolne i przedszkolne z nauczycielami		Zajęcia dydaktyczne, wf, rekreacja, spacer [W, L, J, Z]. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, place zabaw dla dzieci, ścieżki dydaktyczne, urządzenia bezpieczeństwa
Osoby w średnim wieku		Bieganie [W, L, J, Z], chodzenie z kijkami [W, L, J, Z], spacer [W, L, J], grillowanie [L, J], bieganie na nartach [Z], spacer z psami [W, L, J, Z], obserwowanie imprez [W, L, J, Z], joga, wyciszenie-samotność-przyroda [W, L, J, Z]. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, ławki, place zabaw dla dorosłych, tor rowerowy, trasy rowerowe
Seniorzy		chodzenie z kijkami [W, L, J, Z], spacer [W, L, J], spacer z psami [W, L, J, Z], obserwowanie imprez [W, L, J, Z], joga, wyciszenie-samotność-przyroda [W, L, J, Z]. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, ławki
Grupy hobbyistyczne		Manewry, (grupy rekonstrukcji historycznej), treningi (sekcje sportów walki), joga, tai-chi, fitness (grupy zainteresowań), wędkowanie (wędkarze), zwiedzanie fortyfikacji, prace porządkowe, (miłośnicy fortyfikacji), strzelanie z łuku (miłośnicy łucznictwa), imprezy rowerowe (rowerzyści), obserwowanie dzikiego ptactwa (ornitodolodzy-amatorzy), koncerty. URZĄDZENIA: toalety, kosze na śmieci, rowerowy tor do fourcross'u + infrastruktura (ławki, stojaki na rowery, oświetlenie), rowerowe trasy freeride'owe i cross country
Inni użytkownicy		Artyści (sztuka, przestrzeń do działań twórczych), osoby zainteresowane tresurą psów (wydzielona przestrzeń dla tresury psów)

2. Specyfikacja sposobów użytkowania parku uznanych za niedopuszczalne

Osoby łamiące prawo	Zachowania chuligańskie, dewastacja przyrody, niszczenie budowli i urządzeń fortecznych, kłusownictwo, podpalanie roślinności nad Wisłą, dewastacja infrastruktury
---------------------	--

Osoby naruszające porządek publiczny	Śmiecenie, hałasowanie, picie alkoholu, wprowadzanie do parku psów bez kagańców, puszczanie psów luzem (poza wyznaczonymi wybiegami)
Inni niepożądani użytkownicy	Stwarzanie atmosfery zagrożenia, paintball, wjeżdżanie na teren parku quadami i samochodami

3. Generalne zasady organizujące przestrzeń parku

W toku prac postanowiono, że na terenie parku będą obowiązywały następujące zasady:

Zasada PUBLICZNEGO CHARAKTERU PRZESTRZENI. Park jest wielofunkcyjną **przestrzenią publiczną** z dominacją funkcji rekreacyjnej, zaprojektowaną do całorocznego, **otwartego i bezpłatnego korzystania** przez wszystkich mieszkańców. Dopuszcza się jednak wprowadzenie pewnych płatnych usług (np. toalety, muzeum). Prywatyzacja obiektów na terenie parku nie może znacząco ograniczać prawa mieszkańców do przestrzeni publicznej.

Zasada OGRANICZONEGO ZAGOSPODAROWANIA. Generalną wytyczną dla zagospodarowania parku jest możliwie szerokie zachowanie jego naturalnego charakteru, **ograniczenie infrastruktury do niezbędnego minimum**. W parku wprowadza się zakaz budowy obiektów wielkokubaturowych i wyklucza się ruch samochodowy¹.

Zasada ZACHOWANIA OBECNYCH FUNKCJI. Rekomendowanym rozwiązaniem jest możliwie szerokie uszanowanie stanu obecnego, który ukształtował się w toku spontanicznego korzystania przez mieszkańców z lasu. Rekomenduje się niewytarczanie nowych ścieżek, czy tras spacerowych, a prowadzenie ich po śladzie ścieżek i tras obecnie istniejących. Zaleca się zachowanie tych form użytkowania, które są realizowane dotychczas, w ich obecnych lokalizacjach. Ewentualna dodatkowa infrastruktura powinna być dostosowana do obecnie ukształtowanych form korzystania z przestrzeni **z uszanowaniem jej historycznego charakteru**².

Zasada STREFOWANIA PRZESTRZENI. Zagospodarowanie parku powinno być przestrzennie zróżnicowane w taki sposób, aby znalazło się w nim miejsce dla terenów wyposażonych w infrastrukturę, jak i dla terenów w pełni naturalnych. Najintensywniej zagospodarowany obszar planuje się na styku strefy zadrzewionej oraz „placu cyrkowego” (na całej długości – aż do kortów tenisowych). Część centralna to strefa ograniczonego (podstawowego) zagospodarowania, a skarpa i tereny nadwiślańskie pozostawia się w stanie bliskim do naturalnego. W ten sposób powstałyby trzy umowne strefy: A (zagospodarowana), B (pośrednia) i C (naturalna), jednak bez wyznaczania twardych granic między strefami.

Zasada RÓWNEGO DOSTĘPU. Przestrzeń parku i jego urządzenia mają być w szerokim stopniu dostępne dla osób niepełnosprawnych (z różnymi rodzajami niepełnosprawności)³. Ponadto przestrzeń i urządzenia parku powinny być zaprojektowane z nastawieniem na równe szanse uczestnictwa kobiet i mężczyzn, osób w różnym wieku, grup reprezentujących odmienne zainteresowania i style życia.

Zasada POKOJOWEGO ROZWIĄZYWANIA KOLIZJI. Nieuniknione kolizje między różnymi formami korzystania z parku, oraz pomiędzy sprzecznymi potrzebami różnych grup użytkow-

1 Od tej zasady mogą być ustanowione wyjątki: należy przewidywać możliwość zagospodarowania i użytkowania obiektów wielkokubaturowych, stanowiących części dawnych fortyfikacji oraz możliwość ograniczonego wjazdu samochodów (np. zaopatrzenia, obsługi terenu itd.).

2 Dotyczy to przykładowo: rowerowego toru do four cross'u, pozostałych tras rowerowych w ich generalnych przebiegach, tresury psów, tarasu widokowego czy plenerowych treningów sportów walki; wszystkie one mają swoje utrwalone zwyczajowo miejsca.

3 Nie wyklucza to jednak możliwości umieszczania w parku niektórych urządzeń przeznaczonych dla osób o szczególnie wysokiej sprawności (a więc – trudno dostępnych nie tylko dla osób niepełnosprawnych, ale nawet dla przeciętnej osoby pełnosprawnej).

ków powinny być rozwiązywane pokojowo, ze sprawiedliwą dbałością o interes każdej grupy. Należy unikać tworzenia w parku funkcji dominujących i wypierania przez nie innych form użytkowania. Dla funkcji zdecydowanie kolizyjnych z pozostałymi funkcjami⁴ powinny zostać wyznaczone specjalne tereny bezpiecznie odgrozione i oznakowane.

Zasada CZYTELNOŚCI PRZESTRZENI. Ważnym elementem infrastruktury parku powinien być jednolity system identyfikacji wizualnej, w tym – czytelny dla użytkowników system oznakowań w terenie. Zaleca się wprowadzenie dużych tablic informacyjnych przy wejściach oraz pełnego oznakowania funkcji w terenie, stworzenie strony WWW parku z pełnym opisem i możliwością pobrania m. in. mapy tras spacerowych. Rekomendowanym rozwiązaniem byłby konkurs na zaprojektowanie systemu identyfikacji.

Zasada POSZANOWANIA WARTOŚCI HISTORYCZNEJ MIEJSCA. Z uwagi na unikatowy na skalę europejską zabytkowy kompleks przestrzeni fortecznej z przełomu XIX i XX w., należy na każdym etapie projektowania i wyznaczania nowych funkcji uszanować historyczny charakter tego miejsca.

4. Szczegółowe wskazania planistyczne i przykładowe rozwiązania

Strefa A: Strefa zagospodarowana

Strefa A obejmuje niezadrzewiony teren wzdłuż ulic Szosa Lubicka i Przy Skarpie, w tym teren tzw. „placu cyrkowego” oraz kilkudziesięciometrowy pas wzdłuż skraju lasu. W tej strefie i na jej granicy ze strefą B sugeruje się skoncentrowanie funkcji wymagających największej ingerencji i wyposażenia w elementy infrastruktury.

1. TRASY SPACEROWE. Rekomendujemy umieszczenie w strefie A tras spacerowych prowadzonych przede wszystkim po śladzie obecnie ukształtowanych dzikich ścieżek, w tym głównej alei - wielofunkcyjnej trasy poprowadzonej skrajem lasu. Szlaki spacerowe powinny składać się z pasów o nawierzchni utwardzonej i biegnących do nich równoległe pasów o nawierzchni gruntowej/trawiastej (przeznaczonej do chodzenia z kijami, biegania, a zimą do biegania na nartach). Główna aleja wzdłuż lasu jest użytkowana najintensywniej i powinna posiadać dodatkowo wydzielony i oznakowany utwardzony pas dla rowerów.
2. PLACE ZABAW DLA DZIECI. Rekomendujemy umieszczenie na tym terenie dużego atrakcyjnego placu zabaw dla dzieci w różnym wieku (lub kilku placów zróżnicowanych tematycznie). Projekt powinien uwzględniać lokalizację palcu (-ów) zarówno na terenie zadrzewionym, jak i otwartym (częściowe zacienienie). Rekomendacja obejmuje wydzielenie placu zabaw dla najmniejszych dzieci, ogrodzonego w bezpieczny sposób. Sugerowane wytyczne dla projektantów to: wykorzystanie naturalnych walorów terenu, zróżnicowanie urządzeń na placu (-ach) pod kątem potrzeb dzieci w różnym wieku. W czasie prac warsztatowych padały takie propozycje – hasła, jak: wioska indiańska, „małpi gaj” (mini-park linowy), tor do mini-golfa, teren przeznaczony na różnorodne gry plenerowe, zręcznościowe i rekreacyjne.

4 Chodzi np. o takie sposoby użytkowania parku, jak: bieganie psów puszczonych luzem, czy ćwiczenia łucznicze.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 1

Zdjęcie nr 2

Zdjęcie nr 3

Zdjęcie nr 4

Zdjęcie nr 5

3. „PLAC ZABAW” DLA DOROSŁYCH. Rekomendujemy zagospodarowanie części terenu w formie „placu zabaw” dla osób dorosłych: terenu ze sprzętami do ćwiczeń fizycznych i terenami/urządzeniami do gier rekreacyjnych. Proponowane urządzenia placu, to np.: „siłownia w plenerze” (outdoor fitness), tor przeszkód (inspirowany wojskowymi torami treningowymi), urządzenia gimnastyczne, stoliki szachowe.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 6

Zdjęcie nr 7

4. WYBIEG DLA PSÓW (dog run). Potrzebny jest odpowiednio duży, bezpiecznie ogrodzony wybieg dla psów, gdzie właściciele psów będą mogli wypuścić je luzem, bez obawy o wypadek. Wybieg należy zlokalizować dokładnie w tej części terenu, gdzie właściciele psów zjawiają się ze swoimi pupilami najczęściej. Niezbędna infrastruktura to pojemniki na psie odchody oraz dodatkowo tor przeszkód/plac zabaw dla psów.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 8

5. WYBIEG DLA PSÓW 2. Przewiduje się dodatkowy, ogrodzony wybieg dla psów. Niezbędna infrastruktura to pojemniki na psie odchody oraz dodatkowo tor przeszkód/plac zabaw dla psów. Drugi dog run zlokalizowano w zachodniej części obszaru, w pobliżu stacji paliw.

Zdjęcie nr 9

Zdjęcie nr 10

6. OBSZAR PIKNIKOWY. Sugeruje się stworzenie miejsca piknikowego z niewielkim placem zabaw dla dzieci, infrastrukturą do grillowania, palenia ognisk oraz altaną do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Na obszarze tym proponuje się zaprojektowanie „Krainy Motyli” - miejsca z nasadzeniami roślin wabiących motyle. Dodatkową możliwość zagospodarowania tego terenu stwarza schron. Dzięki różnicy poziomów pomiędzy dachem a podnożem budowli, istnieją tu dobre warunki akustyczne. Można by organizować tu niewielkie koncerty plenerowe lub wyświetlać filmy („kino piknikowe”). Na obszarze tym powinny być także ławki, kosze na śmieci oraz niewysokie oświetlenie.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 11

Zdjęcie nr 12

Zdjęcie nr 13

7. **PLAC CYRKOWY.** Rekomendujemy pozostawienie tej części terenu niezagospodarowanego trwałymi urządzeniami. Byłby to teren przeznaczony na wszelkiego rodzaju imprezy plenerowe (koncerty, festyny, cyrk, wesołe miasteczko) oraz zajęcia wymagające dużej, otwartej przestrzeni (puszczanie latawców, tai-chi).
8. **INFRASTRUKTURA PODSTAWOWA i DODATKOWA.** W strefie A rekomenduje się zaplanowanie oświetlenia sztucznego, dróg utwardzonych (rekomendowane nawierzchnie przepuszczalne), ławek, koszy na śmieci. Na skraju lasu, w co najmniej dwóch punktach powinny być umieszczone **TOALETY** dla całego terenu. Przy wszystkich wejściach na teren zadrzewiony powinny być umieszczone kontenery do selektywnej zbiórki odpadów. Wart rozważenia jest także system segmentowych koszy na śmieci do zbiórki selektywnej na całym terenie. Infrastruktura dodatkowa to tablice informacyjne: plan parku z uwidocznionym rozmieszczeniem funkcji, plansze informacyjne o systemie fortyfikacji, objaśnienie oznakowań, regulamin parku.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 14

Zdjęcie nr 15

9. OTWARTOŚĆ KONCEPCJI. Projekt powinien pozostawiać część terenu niezagospodarowaną i stanowiącą rezerwę dla inicjatyw oddolnych, które pojawią się w przyszłości. Przykładem takich działań mogą być warsztatowe, twórcze działania artystów czy młodzieży szkolnej.

Strefa B: Strefa umiarkowanie zagospodarowana

Strefa B obejmuje centralną część lasu sąsiadującą ze strefą A i C. W tej strefie sugeruje się lokalizację funkcji wymagających jedynie podstawowej infrastruktury i urządzeń, jak: ławki, kosze na śmieci. Dopuszcza się w tej strefie utwardzanie dróg gruntowych technikami nawiązującymi do rozwiązań historycznych (nawierzchnia naturalna). W tej strefie przewiduje się ograniczenie oświetlenia elektrycznego do miejsc intensywniej zagospodarowanych (Fort I, schrony, tory rowerowe, tor saneczkowy), ale z wyłączeniem ścieżek pieszych czy rowerowych. Ze względów bezpieczeństwa użytkowników sugeruje się przerzedzenie bardzo gęstych skupisk krzewów i samosiewów. Miejsca wymagające prześwietlenia to punkty kolizji pieszych i rowerzystów (skrzyżowania dróg) oraz tereny zarośnięte, stwarzające poczucie zagrożenia. Przewiduje się tu następujące rodzaje zagospodarowania:

1. FORT I (i jego otoczenie). Najstarszy fort pancerny II Rzeszy stanowi unikatowy na skalę europejską obiekt oraz daje możliwość stworzenia tu jednej z większych atrakcji turystycznych regionu. Z uwagi na ogromną wartość historyczną i dydaktyczną rekomenduje się stworzenie w nim muzeum militariów. Na potrzeby muzeum należy zabezpieczyć teren przyległy do Fortu I jako zaplecze oraz miejsce na ekspozycję zbiorów. Muzeum powinno respektować zasady panujące na całej przestrzeni parku (punkt 3. Generalne zasady organizujące przestrzeń parku). Powinno być obiektem interaktywnym, edukacyjnym oraz wymuszającym bliski kontakt odwiedzającego z historią (zminimalizowanie zakazów, zachęta do obejrzenia z bliska).

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 16

Zdjęcie nr 17

2. SCHRONY. Obiekty należy przygotować do użytkowania (zabezpieczyć, posprzątać, wybialkować, zamontować drzwi, okna oraz ewentualnie doprowadzić media).

Rekomenduje się wynajem obiektów za „symboliczną złotówkę” w drodze konkursów - organizacjom pozarządowym czy klubom sportowym jak również twórcom, szkołom i innym instytucjom lub osobom prawnym.

3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA do uprawiania kilku dyscyplin:

- TOR DO FOURCROSS'U. Planuje się zachowanie istniejącego toru rowerowego z wprowadzeniem niewielkich modyfikacji niwelujących kolizje z innymi użytkownikami terenu (mostek, którym będzie przebiegał tor fourcross'owy - nad torem saneczkowym i ścieżką pieszą). Na początku toru rekomenduje się umieszczenie infrastruktury dla rowerzystów: stojaki na rowery, ławki. Na niektórych odcinkach, wzdłuż toru rozważyć można umieszczenie ławek dla publiczności. Tor winien być oznakowany i oświetlony.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 18

Zdjęcie nr 19

- ŚCIEŻKA ROWEROWA CROSS COUNTRY. Istniejąca ścieżka nie wymaga dodatkowej infrastruktury technicznej poza czytelnym oznakowaniem i usunięciem zakrzewień w punktach potencjalnych kolizji z innymi funkcjami.
 - ŚCIEŻKI FREERIDE'OWE – jak ścieżki Cross Country.
 - TOR ĆWICZEBNY DO NAUKI DLA DZIECI (istniejący). Tor należy zachować, dodając oświetlenie i ławki.
4. TOR SANECZKOWY. Istniejący częściowo tor saneczkowy wymaga odtworzenia. Aby uniknąć kolizji z trasą pieszą i torem fourcross'owym niezbędne jest wybudowanie mostka, którym będzie przebiegał tor fourcross'owy - nad torem saneczkowym i ścieżką pieszą. Tor saneczkowy powinien być oświetlony.

Przykłady rozwiązań:

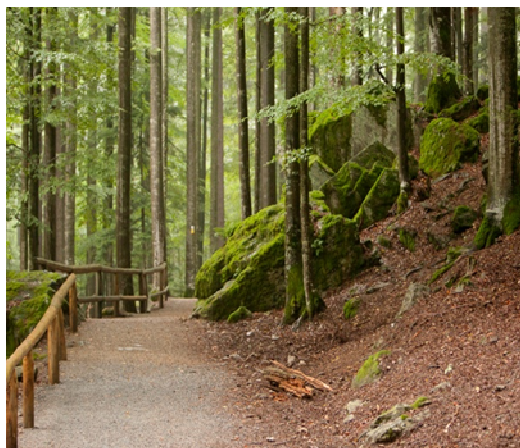
Zdjęcie nr 20

5. TRASY PIESZE. Teren jest obecnie pocięty wydeptanymi trasami pieszymi. Planuje się pozostawić ścieżki w istniejących miejscach, ale ulepszyć ich nawierzchnię. Ze względu na stopień trudności ich pokonywania trasy można podzielić na:
- Względnie płaskie trasy spacerowe o wyrównanej nawierzchni, umożliwiającej wygodne spacerowanie osobom niepełnosprawnym lub z wózkami dziecięcymi. Ścieżki te winny być specjalnie oznakowane jako ścieżki dla osób niepełnosprawnych oraz odpowiednio zabezpieczone przy stromych, niebezpiecznych punktach. W miejscach, gdzie ścieżki te pokrywają się z trasami rowerowymi należy poprowadzić bezkolizyjnie rozdział na część dla niepełnosprawnych i rowerów (dwie równoległe biegnące ścieżki), z czego trasa rowerowa powinna pozostać ścieżką naturalną.
 - Trasy spacerowe o większych spadkach i nawierzchni gruntowej - trasy te mogą służyć równoległe jako trasy dla biegaczy i osób uprawiających Nordic Walking.

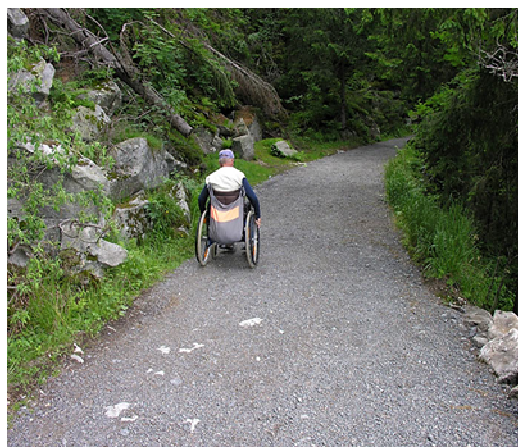
Obydwa typy tras mogą na niektórych odcinkach swego przebiegu nakładać się na ścieżki rowerowe cross country; równoległy ruch wymaga odpowiedniego poszerzenia

i oznakowania takich odcinków.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 21

Zdjęcie nr 22

6. TOR ŁUCZNICZY. Tor zlokalizowano w rynnowym zagłębieniu terenu. Jego budowa nie wymaga wyspecjalizowanej infrastruktury, lecz uwzględnienia bezpieczeństwa innych użytkowników – czytelne oznakowanie toru i bariery zabezpieczające.

Przykłady rozwiązań:

Zdjęcie nr 23

7. TARAS WIDOKOWY. Jest to teren na szczycie skarpy, zwyczajowo wykorzystywany jako punkt widokowy. Rekomendujemy dodatkowe zagospodarowanie tarasu tak, by zmieścił się na nim teren rekreacyjno-piknikowy, miejsce przeznaczone do grillowania, ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery. Konieczna jest **LIKWIDACJA** stromego podejścia po skarpe od strony Wisły (jest to obecnie dzika ścieżka naruszająca strukturę skarpy). Rekomendujemy zaprojektowanie bariery u dołu skarpy, rekultywację ścieżki i umocnienie skarpy zarówno roślinnością, jak i rozwiązaniami technicznymi

sprzyjającymi renaturalizacji ścieżki (np. niewielkie progi zapobiegające osuwaniu się gruntu, zanim zwiąże go nasadzona roślinność). Niezbędne jest dobre oznakowanie zalecanego podejścia alternatywnego. U góry tarasu niezbędne jest zabezpieczenie skłonu barierką i pomostem zapobiegającym obciążaniu brzegu skarpy.

Przykłady rozwiązań:

Rysunek nr 24

8. INFRASTRUKTURA PODSTAWOWA I POZOSTAŁA PRZESTRZEŃ. W strefie B przewiduje się ponadto kosze na śmieci i ławki w sąsiedztwie głównych tras spacerowych. Cała pozostała przestrzeń strefy B pozostałaby w stanie możliwie najbardziej naturalnym.

Strefa C: Strefa niezagospodarowana

Strefę tą stanowi naturalny las i zalewowy teren nadwiślański. Zasadą na tym terenie jest brak infrastruktury i zachowanie naturalnych ścieżek gruntowych. Wyjątkiem byłyby tablice dydaktyczne z informacją o walorach przyrodniczych miejsca – części obszaru Natura 2000 „Dolina dolnej Wisły”.

Uwagi końcowe

Przy projektowaniu poszczególnych rozwiązań i urządzeń zalecamy konsultowanie się z członkami zespołu społecznego przygotowującego niniejszą koncepcję. Konsultantami w poszczególnych dziedzinach są:

Infrastruktura rowerowa: Cezary Gałka (cezarygalka@gmail.com)

Dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych: Bogdan Białkowski (bogdan.bialkowski@interia.pl)

Kwestie związane z fortyfikacjami: Franciszek Kazimierski (f-kazimierski@wp.pl)

Kwestie ochrony przyrody: Piotr Wielgus (p.wielgus@pwr.org.pl)

Autorzy koncepcji

GRUPA REPREZENTATYWNA MIESZKAŃCÓW

Bogdan Białkowski

Cezary Gałka

Bartłomiej Józwiak

Tomasz Kazimierski

Franciszek Kazimierski

Marta Kobytecka

Joanna Markowska

Barbara Marszałek

Andrzej Meler

Mieczysław Misiaszek

Adam Ruszkowski

Monika Szlosek

Roman Szypielewicz

Daria Karolina Troczyńska

Bartłomiej Urbański

MODERATOR

Wojciech Kłosowski

ZESPÓŁ PROWADZĄCY PROJEKT „PARTYCYPATOR TORUŃSKI”

Krzysztof Ślebioda

Piotr Wielgus

Paweł Kołacz

Paulina Brokos

Barbara Witek

Dorota Michalska